

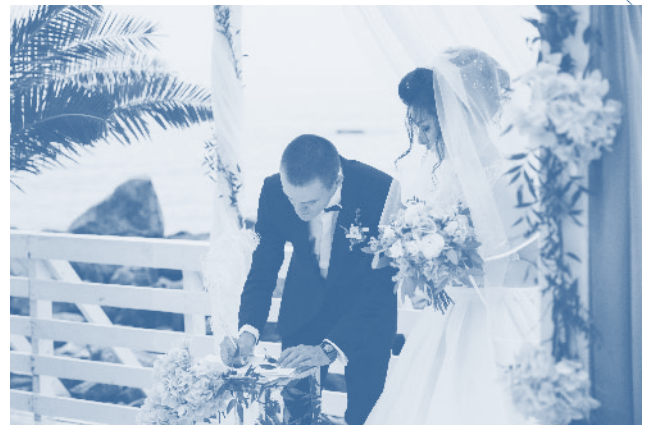
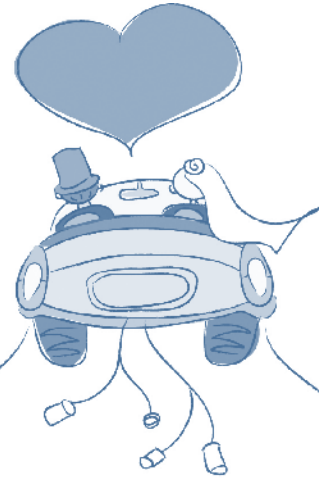

พรเทพ ทวีกาญจน์

ผู้บริหารสำนักทรัพย์สินนิตยบุคคล

บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)

การจดทะเบียนสมรสสำคัญไฉน

การสมรส คือ การที่ชายกับหญิงยินยอมอยู่กินด้วยกันด้วย การจดทะเบียนสมรสเป็นสามีมักริยากันหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า **การสมรสมีได้แต่เมื่อจดทะเบียนแล้ว** ดังนั้นหญิงกับหญิงหรือชายกับชายจึงไม่อาจสมรสกันได้ แม้จะเป็นกรณีที่ชายได้แปลงเพศเป็นหญิงแล้วหรือไม่ก็ตาม สำหรับการสมรสนั้นจะมีเงื่อนไขแห่งการสมรสหลายประการ กล่าวคือ การสมรสจะทำได้เมื่อชายและหญิงอายุ 17 ปีบริบูรณ์ คู่สมรสต้องไม่วิกลจริตหรือไร้ความสามารถ คู่สมรสต้องไม่เป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมา ไม่เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา คู่สมรสต้องไม่เป็นผู้นับถือนิกายธรรมกับผู้นับถือนิกายอื่น แต่ในกรณีนี้จะไม่ห้ามเด็ดขาด หากสมรสกันก็มีผลเพียงทำให้การนับถือนิกายธรรมเป็นอันยกเลิกไปเท่านั้น คู่สมรสจะต้องไม่เป็นคู่สมรสของผู้อื่น (ห้ามจดทะเบียนสมรสซ้อน) คู่สมรสต้องยินยอมเป็นสามีมักริยากัน หากเป็นหญิงหม้ายจะสมรสใหม่ได้ต่อเมื่อเวลาไม่น้อยกว่า 310 วัน นับแต่วันที่ขาดจากการสมรสเดิม เว้นแต่คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น หรือสมรสกับคู่สมรสเดิม หรือมีใบรับรองแพทย์ว่ามีได้มีครรภ์หรือมีคำสั่งศาลให้สมรสได้ ผู้เยาว์จะสมรสได้ต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครอง **ดังนั้นการสมรสที่ฝ่าฝืนที่กล่าวมาอาจเป็นได้ทั้งโมฆะ และโมฆียะ คู่สมรสฝ่ายหนึ่งมีสิทธิฟ้องขอให้เพิกถอนการสมรสได้** ส่วนการสิ้นสุดสมรสแห่งการมี 2 กรณี คือการสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย การหย่า หรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน ส่วนการสมรสที่เป็นโมฆียะจะสิ้นสุดเมื่อศาลพิพากษาให้เพิกถอน

มาดูประโยชน์แห่งการสมรสครั้นว่ามีประโยชน์อย่างไร เมื่อมีการแต่งงานโดยจดทะเบียนสมรสกันตามกฎหมาย **นอกจากกฎหมายถือว่าชายหญิงคู่กันได้เป็นสามีมักริยากันแล้ว และสิทธิต่อกันตามกฎหมายแล้ว** หลักกฎหมายในปัจจุบันยังเอื้อประโยชน์แก่สตรีโดยให้เลือกใช้นามว่า “นางสาว” หรือเลือกใช้ “ชื่อสกุล” เดิมของตนได้ การจดทะเบียนสมรสท่านศาสตราจารย์พิเศษวิชา มหาคุณได้เขียนไว้ในหนังสือ “กฎหมายกับความรัก” ว่าการ

จดทะเบียนสมรสยังมีผลที่ตามอีกหลายประการ อาทิ เป็นหลักประกันความมั่นคงได้ว่าเมื่อมีการจดทะเบียนแล้ว คู่สมรสอีกฝ่ายจะไปจดทะเบียนสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่แล้วไม่ได้ ถ้าฝ่าฝืนไปทำการจดทะเบียนเข้า ผลคือ การจดทะเบียนสมรสครั้งหลังนี้กฎหมายถือว่าเป็นโมฆะใช้ไม่ได้ ผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งจะแจ้งให้นายทะเบียนเพิกถอน หรือจะร้องขอให้ศาลพิพากษาก็ได้

นอกจากนี้คู่สมรสฝ่ายที่ไปจดทะเบียนซ้อนยังอาจมีความผิดฐานแจ้งความเท็จอีกด้วย ยังได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้ รวมทั้งค่าลดหย่อนบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย และบุตรบุญธรรมด้วย หรือในกรณีที่เป็นการผิดอาญาที่กระทำการระหว่างสามีมักริยากัน เช่น สามีมักริยากันโดยฝ่ายหนึ่งลักทรัพย์ของอีกฝ่ายหนึ่งหรือในความผิดฐานอื่น เช่น ฉ้อโกง ยักยอก ทำให้เสียทรัพย์ หรือบุกรุก ซึ่งมีผลคือสามีมักริยากันไม่ต้องรับโทษตามกฎหมาย หรือในเรื่องอำนาจในการดำเนินคดีอาญาแทนสามีมักริยากันผู้เสียหาย ซึ่งถูกทำร้ายถึงตาย

หรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการฟองคดีได้เอง ภริยาหรือสามีที่ยังมีชีวิตอยู่สามารถร้องทุกข์ต่อตำรวจหรือฟ้องคดีต่อศาลแทนได้ หรือถ้าคู่สมรสเป็นผู้เยาว์ที่มีอายุ 17 ปีขึ้นไป เมื่อได้จดทะเบียนสมรสแล้ว และสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้เองโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และแม้ต่อมาจะได้หย่าขาดจากกันก่อนอายุ 20 ปีบริบูรณ์ก็ยังคงเป็นผู้บรรลุนิติภาวะอยู่

นอกจากนี้เมื่อจดทะเบียนสมรสเป็นสามีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ยังมีประโยชน์หรือก่อให้เกิดสิทธิ และหน้าที่ในทางกฎหมายอีกหลายประการ เช่น คู่สมรสต้องมีความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างกัน กล่าวคือ ต้องอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา ต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกันตามความสามารถ และฐานะของตน ภริยาหรือสามีมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของสามีหรือภริยาอีกฝ่ายหนึ่งได้ และถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถอีกฝ่ายหนึ่งย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แล้วแต่กรณี และคู่สมรสยังมีสิทธิเรียกค่าทดแทนจากสามีที่อุปการะหญิงอื่น และจากหญิงอื่นนั้นหรือจากภริยาที่มีคู่แล้วแต่กรณี รวมทั้งค่าทดแทนเพราะเหตุหย่าเพราะความผิดของอีกฝ่ายหนึ่ง และยังมีสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพได้หากเหตุแห่งการหย่านั้นเป็นความผิดของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเพียงฝ่ายเดียว และการหย่านั้นทำให้อีกฝ่ายยากจนลง เพราะไม่มีรายได้จากทรัพย์สินหรือการงานที่เคยทำอยู่ระหว่างสมรส ซึ่งต้องฟ้องหรือฟ้องแย้งมาในคดีที่หย่าด้วยมิฉะนั้นก็หมดสิทธิ บุตรที่คลอดออกมาอยู่รอดเป็นทารกย่อมเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของบิดามิตินิติใช้ชื่อสกุล และรับมรดกและสิทธิสวัสดิการอื่นๆ ของบิดาตามกฎหมาย **ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาต้องมีการจัดการทรัพย์สินใหม่เป็นสินส่วนตัว และสินสมรส และต้องร่วมกันรับผิดชอบ** ใน "หนี้ร่วมที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอาจเป็นผู้ก่อขึ้นแต่เพียงฝ่ายเดียว คู่สมรสก็เป็นทายาทโดยธรรมมีสิทธิได้รับมรดกของอีกฝ่ายหนึ่งได้ตามส่วนที่กฎหมายกำหนดไว้ การขออนุญาตศาลให้สมรสกันกับเด็กอายุกว่า 13 ปี แต่ยังไม่เกิน 15 ปี โดยเด็กยินยอมถือเป็นเหตุยกเว้นโทษฐานกระทำความผิดตามกฎหมายอาญา

จะเห็นได้ว่า การจดทะเบียนสมรสนั้นมีประโยชน์หลายประการดังที่ได้กล่าวมา ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นคดีความกันระหว่างสามี

ภริยาที่ได้จดทะเบียนสมรสกันก็มีมากเช่นเดียวกัน ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการจัดการสินสมรส (มาตรา 1476) ซึ่งกฎหมายได้กำหนดว่าต้องจัดการการร่วมกันหรือต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง มิฉะนั้นคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งอาจฟ้องศาลให้เพิกถอนนิติกรรมนั้นได้ (มาตรา 1480) แต่การที่คู่สมรสอีกฝ่ายจะฟ้องขอให้เพิกถอนนิติกรรมที่ฝ่าฝืนมาตรานี้ได้นั้น จำต้องฟ้องภายใน 1 ปีนับแต่วันที่ได้รับความรู้เหตุอันเป็นมูลให้เพิกถอนหรือภายใน 10 ปีนับแต่วันที่ได้อำนาจนิติกรรม เมื่อมาฟ้องร้องภายหลังจากราบแล้วหนึ่งปี คดีจึงขาดอายุความ

เทียบเคียงคำพิพากษาฎีกาที่ 7673/2560 โจทก์ฟ้องว่าที่ดินพิพาทเป็นสินสมรส จำเลยที่ 1 ชายที่ดินพิพาทแก่จำเลยที่ 2 โดยโจทก์ไม่รู้เห็นยินยอม จำเลยที่ 2 ทราบดีว่าโจทก์เป็นสามีของจำเลยที่ 1 จำเลยที่ 2 จึงไม่สุจริต จำเลยที่ 2 ให้การต่อสู้เพียงว่าจำเลยที่ 2 กระทำการโดยสุจริต และฟ้องโจทก์ขาดอายุความเพราะโจทก์นำคดีมาฟ้องเกิน 2 ปี นับแต่วันที่รู้เหตุอันเป็นมูลขอให้เพิกถอน โดยไม่ได้ในการปฏิเสธว่าที่ดินพิพาทไม่เป็นสินสมรส คำให้การของจำเลยที่ 2 จึงเป็นการยอมรับว่าที่ดินพิพาทเป็นสินสมรสแต่ต่อสู้ว่าจำเลยที่ 2 กระทำการโดยสุจริต และฟ้องโจทก์ขาดอายุความเช่นนี้ คดีโจทก์สำหรับจำเลยที่ 2 จึงมีประเด็นข้อพิพาทตามคำฟ้อง และคำให้การของจำเลยที่ 2 ว่าฟ้องโจทก์ขาดอายุความหรือไม่ โจทก์ไปขอตรวจสอบสวนเอกสารสิทธิเกี่ยวกับการซื้อขายที่ดินพิพาทเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2557 ที่บ้านของจำเลยที่ 2 ทั้งยังได้ไปเจรจาไกลเกลี่ยที่บ้านของ ส. เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2557 เกี่ยวกับการซื้อขายที่ดินพิพาทจริงย่อมแสดงว่าโจทก์ทราบว่าจำเลยที่ 1 ชายที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ 2 แล้วตั้งแต่วันที่ 9 พฤษภาคม 2557 แต่โจทก์นำคดีมาฟ้องเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2558 จึงเกิน 1 ปี นับแต่วันที่ที่โจทก์ได้รู้เหตุอันเป็นมูลให้เพิกถอนคดีของโจทก์จึงขาดอายุความตาม ป.พ.พ.มาตรา 1480 วรรคสอง

บทสรุปส่งท้าย การแต่งงานเป็นเรื่องที่หลายคนเข้าใจตรงกันว่าเป็นการเริ่มต้นชีวิตคู่ที่จะร่วมสุขและทุกข์ และสิ่งหนึ่งที่คู่แต่งงานควรทำ คือ **การจดทะเบียนสมรส** ซึ่งเป็นการการันตีการแต่งงานที่ถูกต้อง และมีสิทธิที่ควรจะได้รับตามกฎหมาย พอจะทราบความสำคัญ และประโยชน์ของการจดทะเบียนสมรสหรือใบทะเบียนสมรสกันแล้วนะครับ ใครที่กำลังจะแต่งงาน หรือแต่งงานไปแล้วแต่ยังไม่ได้จดทะเบียนสมรส ลองกลับมาทบทวนกันอีกครั้งนะครับว่าจริงๆ แล้วการจดทะเบียนสมรสดีกับเราหรือไม่ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจ และเหตุผลของแต่ละคน และแต่ละคู่สามีภรรยา เพราะอย่างไรแล้วคู่ชีวิตที่อยู่คู่ด้วยความรัก และความเข้าใจคือสิ่งสำคัญที่สุด